

**Türk parası kıymetini koruma kanununa müzeyyel 1/458
numaralı kanun lâiyhası ve İktisat, Maliye ve
Bütçe encümenleri mazbataları**

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Müdürlüğü
Sayı : 6/3100

21-XII-932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türk parası kıymetini koruma kanununa zeylen Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra vekilleri Heyetince 18-XII-932 de Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Milli paramız kıymetinde muhtelif sebep ve saiklerle görülen mühim temevvüçlerin izalesi ve paramıza filî bir istikrar temini maksadile hususî ceza müeyyedeleri altında Hükûmetçe kararlar ittihaz edilebilmek maksadile Büyük Millet Meclisince 1567 numaralı ve 20-II-930 tarihli kanun kabul ve neşredilmişti. Verilen bu salâhiyet maksat ve maslahatın icap ve zaruretlerine hasren istimal edilegelmiş ve tatbikatta halk ve müessesatımızı tazyik etmeyecek ve devletçe en az masraf tahmil edecek şekiller kabul edilmiş ve alemşümül buhranlara rağmen paramıza filî bir istikrar temin edilmiştir. Altın esasına bağılı paralardan mühim bir kısmı umumî buhran tesirleriyle az çok temevvüçlere uğramış ve bu sebeple bir çok memleketlerde aldığımız tedbirlere mümasil ve hatta daha ağır tedbirler alınagelmıştır.

Paramıza kanunî bir istikrar teminine kadar Hükûmetin aynı kanunun verdiği salâhiyeti muhafaza etmesi ve lüzumlu gördüğü tedbirleri alabilmesi için mezkûr kanunla tayin edilen üç senelik salâhiyetin bir misline iblâğı zarurî görülmüş ve merbut kanun lâiyhası bu maksatla tanzim ve takdim kılınmıştır.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Karar No. 11
Esas No. 1/458

29 - XII - 1932

Yüksek Reisliğe

Türk parası kıymetini koruma kanununa zeylen Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18 - XII - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı takarrür edip encümenimize havale buyurulan kanun lâiyhası esbabı mucibesi ile birlikte tetkik ve müzakere edildi.

İktisadi buhranın âlemsümül tesirinden millî paralarını korumak üzere bir çok milletler icap eden tedbirlerin alınmasına tevessül ettiği gibi memleketimizde de Meclisi Âlinin kabul ve tasdik eylediği 1567 numaralı ve 20 - XI - 1930 tarihli Türk parası kıymetini koruma kanununun Hükümetimize verdiği salâhiyetle millî paramızın filî istikrara doğru götürülmesine ve dolayısıyla dünya iktisadiyatının geçirmekte olduğu şu buhranlı zamanlarda iktisadî varlığımızın siyanet ve muhafazasına hizmet edilmiştir.

Paramıza kanunî bir istikrar teminine kadar Hükümetin aynı salâhiyeti muhafaza etmesi encümenimizce de lüzumlu görüldüğünden bu maksadı temine matufen Meclisi Âliye arzolunan lâyihamı aynen kabulüne karar verilmiştir.

İktisat E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Edirne	Şebîn Karahisar	Afyon Karahisar	Eskişehir	Bursa	İstanbul
<i>Şakir</i>			<i>Emîn</i>	<i>Dr. Rasim Ferit</i>	<i>Hasan Vasıf</i>
Aza	Aza	Aza			
Mardin	Bolu	İstanbul			
<i>Ali Rıza</i>	<i>Şükrü</i>	<i>A. Hamdi</i>			

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No. 11
Esas No. 1/158

9 - 1 - 1933

Yüksek Reisliğe

Türk parası kıymetini koruma kanununa zeylen Hükümetçe hazırlanıp Başvekâletin 21-XII-1932 tarih ve 6/3100 numaralı tezkeresile Büyük Meclise takdim edilen ve İktisat encümenimizce müzakere-den sonra encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Maliye vekâletinin malîsus memuru hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Türk parasının kıymetini korumak; 1930 senesi iptidalarında millî bir zaruret hükmünü almıştı. Ancak hudut ve şümülü çok geniş olan ve süratlı kararlar ittihazını mecburî kılan bu mevzuun bir kanun çerçevesi içine alınması imkânı olmadığından Büyük Millet Meclisince, Hükümete, Türk parasını korumak için cezaî müeyyedeleri havi kararlar ittihazı selâhiyeti 22 şubat 1930 tarih ve 1567 numaralı türk parasının kıymetini koruma kanunu ile verilmiştir. Bu kanunun verdiği salâhiyetle Hükümetçe, 22 mart 1930 tarihinde yarı sermayesi Hükümete ait olmak üzere bir bankalar konsorsiyomu teşkil edilmiştir.

Konsorsiyom; Cümhuriyet merkez bankasının işe başladığı 1 kânunuevvel 1931 tarihine kadar memlekette para kıymetinin korunması tedbirlerinin nakit işlerini 1, 2, 3, 4 numaralı kararnameler dahilinde tatbik etmiştir.

Bu kararnamelerle memlekette dövizin spekülasyonlara müsait olacak şekilde serbestçe alınıp satılması durdurulmuş ancak ithalât yapıldığını gösterir vesikalar mukabilinde veya halkın Devletçe kabul edilmiş iztirarları muvacehesinde döviz alabilmeleri esası konulmuştur.

1 kânunusani 1932 tarihinden itibaren Cümhuriyet merkez bankası bu vazifeyi üzerine almış bulunmaktadır.

Ahiren nesredilen 8 numaralı kararname ile ihracat mukabilinde elde edilecek dövizlerin memlekete getirilmesi mecburiyeti ve 9 numaralı kararname ile de bütün dövizlerin Cümhuriyet merkez bankasına tevdiî mükellefiyeti vazedilmiştir.

Türk parasının kıymetini koruma kanununu verdiği salâhiyetle ittihaz olunan tedbirler senelerden beri şükranla kaydedilecek filî bir istikrarı mümkün kılmıştır. Ancak dünya iktisadiyatının geçirmekte olduğu buhran devam etmekte ve her tarafta yeni yeni tedbirler alınmakta olmasına

nazaran Hükümetin aynı salâhiyetle yine Hükümetçe derpiş edilen üç sene müddet için muhafaza etmesi encümenimizce de muvafık görülmüş ve İktisat encümenince kanunun unvanile metinde yapılan bazı ibare tashihleri aynen kabul olunmuştur.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi kılınmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Maliye En. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
Burdur	Bayazıt	Isparta	İstanbul	Diyarbakir	Balıkesir
M. Şeref		Kemal Turan	Hamdi M.	Zülfü	Pertev
Aza	Aza				
İzmir	Aydın				
Kâmil	Adnan				

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 54
Esas No. 1/458

12 - I - 1933

Yüksek Reisliğe

Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kanuna zeylen Maliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 18 - XII - 1932 tarihli içtimarında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâyihasile esbabı mucibesinin gönderildiğine dair Başvekâletin 21 - XII - 1932 tarih ve 6/3100 numaralı tezkeresile İktisat ve Maliye encümenlerinin tetkikat netayicine dair olan mazbataları encümenimize havale buyurulmuş olmakla Muhasebat umum müdürü Faik Bey hazır olduğu halde mütalea ve tetkik olundu:

Neşri tarihinden itibaren üç sene müddetle tatbıkına mezuniyet verilen ve 25 şubat 1933 tarihinde müddeti nihayet bulacak olan 1567 numaralı kanun hükümlerinin üç sene daha meriyette kalması için teklif olunan bu lâyihanın, esbabı mucibesinde ve diğer encümenlerin mazbatalarında dermeyan olunan mütaleaları yerinde bulan encümenimizce de İktisat encümeninin tesbit eylediği şekil dairesinde kabulü muvafık görülmüştür. Umumi Heyetin yüksek tasvibine arz olunur.

Bursa	Edirne	Erzurum	Isparta	Kayseri
Dr. Galip	Faik	Âsım	Mükerrem	A. Hilmi

Reis	M. M.			
Gümüşane	Konya	Çarum	Niğde	

Millî paranın kıymetini korumak maksadile temdidi teklif olunan bu salâhiyetlerin yerine kaim olmak üzere hali hazırda her hangi bir şekilde diğer bir tedbir ittihaz edilememiş bulunmasına nazaran temdidi esas itibarile muvafık buluyoruz. Ancak bu nevi fevkalâde salâhiyetlerin içinde bulunduğumuz fevkalâde iktisadî vaziyetler dolayısıyla sık sık tetkika tâbi tutulmasında dahi fayda mülâhaza ediyoruz. Bu itibarla temdit müddetinin üç sene değil iki olmasını muvafık buluyoruz

H. Fehmi	K. Zaim	Mustafa	Faik
----------	---------	---------	------

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk parası kıymetini koruma kanununa müzeyyel kanun lâyihası

MADDE 1 — Türk parası kıymetini koruma hakkında neşredilen 1567 numaralı kanunun altıncı maddesinde yazılı 3 sene müddet 6 seneye iblâğ edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini İeraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

18 - XII - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Dr. T. Rüştü</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Dr. Reşit Galip</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Celâl</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 20 şubat 1930 tarihli ve 1567 numaralı kanuna müzeyyel kanun lâyihası

MADDE 1 — Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 20 şubat 1930 tarihli ve 1567 numaralı kanunun 6 ncı maddesinde yazılı üç sene müddet altı seneye iblâğ edilmiştir.

MADDE 2 — Aynen.

MADDE 3 — Aynen.